

- наміка кількості об'єктів державної та комунальної власності, приватизованих в Україні у 1992-2002 роках, за групами». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.spfu.gov.ua/spfu.admin.com.ua/Lists/SPFURportsMFILInstance/Attachments/48/2002_d.pdf]
20. Звіт Фонду державного майна України про виконання Державної програми приватизації за 2003 рік. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.spfu.gov.ua/ukr/reports/spfu/12_2003.pdf]
 21. Звіт Фонду державного майна України про виконання Державної програми приватизації за 2004 рік. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.spfu.gov.ua/ukr/reports/spfu/2004_12.pdf]
 22. Звіт Фонду державного майна України про виконання Державної програми приватизації за 2005 рік. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.spfu.gov.ua/ukr/reports/spfu/200512_1.pdf]
 23. Звіт Фонду державного майна України про виконання Державної програми приватизації за 2006 рік. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.spfu.gov.ua/ukr/reports/analit/200612.pdf]
 24. Звіт Фонду державного майна України про виконання Державної програми приватизації за 2007 рік. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.spfu.gov.ua/ukr/reports/spfu/200712.pdf]
 25. Звіт Фонду державного майна України про виконання Державної програми приватизації за 2008 рік. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.spfu.gov.ua/ukr/reports/spfu/200812.pdf]
 26. Звіт Фонду державного майна України про виконання Державної програми приватизації за 2009 рік. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.spfu.gov.ua/ukr/reports/analit/2009_12.pdf]
 27. Державний інформаційний Бюлетень про приватизацію №3 від 28 березня 2011 року офіційне видання, С. 8-10. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.spfu.gov.ua/spfu.admin.com.ua/Lists/SPFUBulitenPagesListInstance/Attachments/557/3_8_10.pdf]
 28. Державний інформаційний Бюлетень про приватизацію №3 від 01.03.2012 р. – С. 6-7. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.spfu.gov.ua/spfu.admin.com.ua/Lists/SPFUBulitenPagesListInstance/Attachments/431/12032012_1-9.pdf]
 29. Державний інформаційний Бюлетень про приватизацію №3 від 01.03.2012 р. – С. 2-3. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.spfu.gov.ua/spfu.admin.com.ua/Lists/SPFUBulitenPagesListInstance/Attachments/1480/jou_1032013_2.jpg]
 30. Приватизация в Украине. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://meget.kiev.ua/prodaja-nedvizimosti/privatizatsiya/

О. Рядно
Я. Хрущ

м. Дніпропетровськ

РОЗРАХУНОК ІНТЕГРАЛЬНИХ ПОКАЗНИКІВ ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ МІСТА ДНІПРОПЕТРОВСЬКА

Якість життя населення – складна синтетична категорія, що акумулює в собі суттєві для особистості умови існування і розвитку. Тому удосконалення інструментів управління соціально-економічним розвитком спільноти громадян потребує розробки системи показників якості життя населення регіону з урахуванням сучасного ідеологічного контексту відношення до людського потенціалу, розгляду його не стільки як засобу економічного розвитку, скільки як основоположної мети державної стратегії, розуміння людського потенціалу як головного фактора самореалізації людини й міської громади.

Питанням оцінки рівня та якості життя населення (ЯЖН) присвячено досить широкий перелік робіт провідних учених і практиків різних країн світу, у тому числі й вітчизняних [1-8]. Це підтверджує актуальність та реалістичність постановки проблеми, що досліджується.

Метою даної роботи є побудова та аналіз узагальненого показника якості життя населення міста Дніпропетровська в порівнянні з містами області та визначення рекомендацій щодо його поліпшення. Джерелом інформації для представленої дослідження слугували дані головного управління статистики у Дніпропетровській області.

Для побудови узагальненого показника використувалась ієрархічна структура показників, що характеризують різні аспекти ЯЖН міста [7]. Розглядалися наступні інтегральні категорії: „Стан здоров'я” ($Y_1^{(t)}$), „Зайнятість” ($Y_2^{(t)}$), „Умови праці” ($Y_3^{(t)}$), „Злочинність” ($Y_4^{(t)}$), „Забезпеченість житлом” ($Y_5^{(t)}$), „Особистий добробут” ($Y_6^{(t)}$), „Заклади охорони здоров'я” ($Y_7^{(t)}$), „Заклади культури та освіти” ($Y_8^{(t)}$), „Стан навколишнього середовища” ($Y_9^{(t)}$):

Розрахунок інтегральних категорій ЯЖН міст за різними аспектами у 2005 та 2010 рр. здійснювався за допомогою програмного статистичного пакету *SPSS* [2]. При цьому було прийнято, що $N=10$, $k^* = 0,5$. Зазначимо, що в процесі розрахунків за допомогою методу модифікованої першої головної компоненти [2] дисперсія, яка пояснюється першою головною компонентою, для всіх аспектів ЯЖН, що розглядалися, становила понад 50%, тобто в усіх випадках критерій працездатності методу [7] виконувався.

У табл. 1 наведені розраховані інтегральні характеристики аспектів ЯЖН $Y_r^{(t)}$, розраховані за методом модифікованої головної компоненти, станом на 2010 р., де $Y_r^{(t)}$ інтегральні показники відповідних аспектів ЯЖН.

Таблиця 1

Значення інтегральних характеристик блоків

2010 рік	$Y_1^{(t)}$	$Y_2^{(t)}$	$Y_3^{(t)}$	$Y_4^{(t)}$	$Y_5^{(t)}$	$Y_6^{(t)}$	$Y_8^{(t)}$	$Y_9^{(t)}$
Місто								
Дніпропетровськ	1.5	0.4	2.2	0.48	0.2	2.5	7.3	0.4
Вільногірськ	1.8	0.8	0.3	0.64	1.0	0.3	0.8	0.4
Дніпродзержинськ	1.4	1.0	0.7	0.59	1.0	1.1	4.2	0.3
Жовті Води	1.2	0.6	0.5	0.64	1.0	1.1	6.1	0.5
Кривий Ріг	1.2	1.1	0.6	0.51	0.7	1.3	5.7	0.3
Марганець	1.1	1.3	0.3	0.64	0.8	0.2	4.4	0.5
Нікополь	1.1	0.7	0.6	0.60	1.1	1.0	2.2	0.4
Новомосковськ	1.4	0.7	0.7	0.61	0.2	1.0	1.7	0.6
Орджонікідзе	1.4	1.2	0.3	0.64	1.4	0.3	2.6	0.4
Павлоград	1.4	0.6	0.8	0.61	1.2	1.2	1.8	0.5
Першотравенськ	1.7	1.3	0.2	0.64	0.7	0.4	1.1	0.4
Синельникове	1.2	1.0	0.2	0.64	1.2	0.1	0.1	0.5
Тернівка	1.5	1.3	0.0	0.64	0.5	0.8	1.6	0.0

Дані за 2010 рік аспекту ЯЖН «Заклади охорони здоров'я» відсутні у зв'язку зі змінами збору статистичної інформації Головним управлінням статистики у Дніпропетровській області.

Наведені дані дають змогу порівнювати ситуацію в містах області за різними аспектами ЯЖН, спостерігати за динамікою зміни ситуації в кожному місті області щорічно. Як бачимо з таблиці лідером за аспектом ЯЖН «Стан здоров'я» є м. Орджонікідзе та м. Павлоград. Найгірші показники у містах Новомосковськ та Синельникове.

Аспект якості життя населення «Зайнятість» характеризує ступінь використання працюючого населення у сфері суспільно корисної праці та відображає економічну ситуацію, що склалась у містах. З метою комплексного вивчення кількісної та якісної характеристики зайнятості до блоку включено такі показники, як питома вага зайнятих неповний робочий день (тиждень) та питома вага зайнятих, які перебувають у вимушених відпустках з ініціативи адміністрації. За показником «Зайнятість» на першому місці знаходяться м. Марганець і м. Тернівка, на останніх – м. Дніпропетровськ, м. Павлоград та м. Жовті Води.

Відзначимо, що інтегральний показник за аспектом ЯЖН «Умови праці» характеризує умови праці в широкому розумінні: не тільки санітарно-гігієнічні умови, але й творчий характер праці, можливість самовираження людини. Тут перше місце впевнено займає обласний центр Дніпропетровськ. Найгірші показники в м. Тернівка, м. Синельникове та м. Першотравенськ.

За аспектом «Злочинність» найбільш благополучна ситуація у Дніпропетровську, а гірш за все – у м. Нікополь.

Проаналізуємо ЯЖН мешканців м. Дніпропетровськ за різними аспектами. Значення відповідних інтегральних показників для м. Дніпропетровська, та місце, яке посідає він за цими аспектами серед інших міст області, наведено у таблиці 2.

Таблиця 2

Місце м. Дніпропетровська серед міст області за різними аспектами якості життя населення

Аспект ЯЖН	Місце Дніпропетровська серед міст області	
	2005 р.	2010 р.
Стан здоров'я	9	3
Зайнятість	13	13
Умови праці	2	1
Злочинність	2	13
Забезпеченість житлом	8	12
Особистий добробут	1	1
Заклади охорони здоров'я	1	-
Заклади культури та освіти	1	1
Стан навколишнього середовища	1	6

Аналіз табл. 2 показує, що за аспектом ЯЖН «Особистий добробут», «Заклади культури та освіти» місто Дніпропетровськ упевнено займає перше місце.

Злочинність у місті у 2010 р. порівняно з іншими містами області знаходиться на досить низькому рівні. Але в 2005 р. місто поступалось своїми позиціями і посідало передостаннє місце. Добрі позиції має місто за такими аспектами ЯЖН, як «Умови праці», «Заклади охорони здоров'я».

Злочинність у місті у 2010 р. порівняно з іншими містами області знаходиться на досить низькому рівні. Але в 2005 р. місто поступалось своїми позиціями і посідало передостаннє місце. Добрі позиції має місто за такими аспектами ЯЖН, як «Умови праці», «Заклади охорони здоров'я».

У той же час за аспектом якості життя населення «Стан здоров'я» місто Дніпропетровськ у 2010 р. займає

тільки 3 місце в області, але необхідно зазначити, що порівняно з 2005 р. місто покращило свою позицію на шість місць вперед. На досить низьке значення інтегрального показника за цим аспектом вплинула, в першу чергу, низька народжуваність у місті. Крім того, як можна бачити з табл. 2, м. Дніпропетровськ має досить низьке значення інтегрального показника за аспектом ЯЖН «Зайнятість» – останнє місце серед міст області. Такий стан справ пояснюється досить великою плінністю кадрів та високим рівнем вивільнення працівників у 2005-2010 рр. Отримані низькі значення інтегральних показників «Забезпеченість житлом» і «Стан навколишнього середовища». За цими показниками Дніпропетровськ посідає в області 12 і 6 місце відповідно, причому у 2005-2010 рр. не спостерігалось позитивної динаміки.

На основі інтегральних показників за різними аспектами ЯЖН, що отримані за методом модифікованої головної компоненти, було побудовано узагальнений показник ЯЖН для міст Дніпропетровської області.

У таблиці 3 наведено значення узагальнених показників у 2005 р. та 2010 р.

Таблиця 3

Значення узагальненого показника ЯЖН міст Дніпропетровської області

Місто	Рік		місце міста	
	значення Y^I		2005 р.	2010 р.
	2005 р.	2010 р.	2005 р.	2010 р.
Дніпропетровськ	7.15	8.24	1	1
Вільногірськ	4.25	4.27	10	12
Дніпродзержинськ	4.82	5.60	7	2
Жовті Води	4.98	5.02	5	6
Кривий Ріг	5.31	5.57	4	3
Марганець	3.86	4.42	12	11
Нікополь	4.74	4.70	8	7
Новомосковськ	4.83	5.26	6	5
Орджонікідзе	6.45	4.50	2	9
Павлоград	5.95	5.32	3	4
Першотравенськ	4.30	4.63	9	8
Синельникове	3.33	3.62	13	13
Тернівка	4.07	4.44	11	10

Як видно з табл. 3, спостерігається відносна стійкість лідерської групи міст області: Дніпропетровськ і Павлоград та групи аутсайдерів – м. Синельникове, м. Марганець, м. Тернівка і м. Вільногірськ.

Порівнюючи результати проведеного дослідження ЯЖН міста Дніпропетровська у 2010 р. з результатами 2005 р., що були отримані в роботі [7] можна зазначити:

1. Покращення ЯЖН відбулось за такими аспектами ЯЖН, як «Заклади культури та освіти» (місто у 2003 році посідало 13 місце серед міст області, а у 2010 році – 1 місце), «Стан здоров'я» (5 місце у 2003 році та 3 місце у 2010 році);

2. Погіршення ситуація за аспектом ЯЖН „Зайнятість” (9 місце у 2003 році та 13 місце у 2010 році),

3. Стабільно позитивною залишається ситуація за аспектом ЯЖН „Умови праці”, за яким Дніпропетровськ впродовж 2003-2010 рр. посідає 1 місце серед міст області;

4. Стабільно негативною залишається показник ЯЖН «Забезпеченість житлом», за яким місто посідає передостаннє 12 місце.

Отже, доцільно звернути увагу на впровадження заходів, щодо покращення ситуації за такими аспектами ЯЖН міста як «Зайнятість» та «Забезпеченість житлом».

Економетричний аналіз інтегрального показника якості життя населення міст. З метою виявлення можливостей підвищення інтегральних показників ЯЖН м. Дніпропетровська за окремими категоріями («Стан здоров'я», «Зайнятість», «Забезпеченість жит-

лом» та «Стан навколишнього середовища» за якими місто має не найкращі показники серед міст області (табл. 2) проведено економетричні дослідження.

За першим аспектом ЯЖН «Стан здоров'я» Дніпропетровськ у 2010 році посідав 3 місце (у порівнянні з 2005 роком цей показник значно покращився). Розглянемо множинну лінійну регресію. В якості показника розглянемо інтегральний показник Y_1 , а якості факторів, що впливають на формування даного показника – X_{11} , X_{12} , X_{13} , X_{14} , X_{15} , X_{16} , X_{17} [7]. Після перевірки на незалежність факторів і виключення залежних факторів, за методом найменших квадратів отримали наступне рівняння регресії:

$$Y_1 = 31,9 - 0,008x_{12} - 0,002x_{16} - 0,91x_{17}, R^2 = 0,93 \quad (1)$$

Як можна бачити, існує від'ємна лінійна статистична залежність інтегрального показника «Стан здоров'я» від кількості померлих (X_{12}), кількості померлих від хвороб системи кровообігу (X_{16}) та від хвороб новоутворення (X_{17}). Отже, чим менша кількість померлих, тим краще значення інтегрального показника. Модель є адекватною за критерієм Фішера ($F_{ras} = 41,86 > F_{kr} = 8,81$). Досить високе значення $R^2 = 0,93$ означає, що модель на 93% пояснює формування показника Y_1 , решта 7% лежать поза межами моделі. Відповідні значення коефіцієнта еластичності: $Kel_{12} = -0,01$, $Kel_{16} = -0,14$, $Kel_{17} = -14,01$. Це означає, що при зменшенні значення відповідного фактора на 1%, значення інтегрального показника Y_1 збільшиться на 0,01%, 0,14% та 14,01%. Такий результат можна пояснити тим, що необхідно приділяти увагу профілактиці та попередженню виникнення захворювань на хвороби системи кровообігу та новоутворень.

Аналогічно проаналізуємо зміни інтегрального показника „Зайнятість” (Y_2) і в якості факторів, що впливають на формування цього показника, візьмемо X_{21} , X_{22} , X_{23} , X_{24} [7]. Всі зазначені змінні є незалежними і за методом найменших квадратів, отримали наступне рівняння регресії:

$$Y_2 = 237,6 - 7,62x_{21} - 5,48x_{22} - 3,91x_{23} - 0,01x_{24}, R^2 = 1 \quad (2)$$

Таким чином, отримали наявність від'ємної лінійної статистичної залежності інтегрального показника Y_2 („Зайнятість”) від рівня зареєстрованого безробіття (X_{21}), вивільнення працівників (X_{22}), кількості працівників, що знаходились в адміністративних відпустках (X_{23}) та кількості працівників, які працювали в режимі неповного робочого дня (X_{24}). Значення $R^2 = 1$ говорить про те, що дана модель на 100% пояснює формування показника „Зайнятість”. Побудована модель є адекватною за критерієм Фішера ($F_{ras} = 30,1 > F_{kr(0,05;8;4)} = 6,04$) та коефіцієнти є значимими за критерієм Стьюдента ($t_{ras} = 7,44 > t_{kr} = 2,23$). Найбільш негативний вплив на значення даного інтегрального показника має фактор X_{21} (рівень зареєстрованого безробіття). Зменшення значень всіх перелічених факторів призведе до покращення ситуації в місті стосовно зайнятості населення (за цим показником Дніпропетровськ посідає останнє місце серед міст області).

Аналіз коефіцієнта ($Kel_{22} = -1,35$) еластичності показав, що зменшення фактора X_{22} (вивільнення працівників) на один відсоток призведе до збільшення значення показника Y_2 на 1,35. Інші фактори, що увійшли до моделі, мають менш вагомий вплив на значення показника (значення коефіцієнтів еластичності для відповідних факторів: $Kel_{21} = -0,16$, $Kel_{23} = -0,06$, $Kel_{24} = -0,002$).

Наступний аспект ЯЖН, за яким Дніпропетровськ посідає не найкраще місце – „Забезпеченість житлом”. На формування інтегрального показника Y_5 впливають наступні фактори X_{51} та X_{52} ([7]). Як і у попередніх випадках, було отримано за методом найменших квадратів наступне рівняння регресії:

$$Y_5 = -76,2 + 10,5x_{51} - 4,3x_{52}, R^2 = 1 \quad (3)$$

Дана модель на 100% пояснює зміни показника Y_5 факторами, що входять в рівняння регресії. Покращенню ситуації в місті за аспектом якості життя населення „Забезпеченість житлом” буде сприяти збільшення забезпечення населення житлом. Значення коефіцієнта еластичності для факторів x_{51} , x_{52} відповідно дорівнюють $Kel_{51} = 2,76$, $Kel_{52} = -0,87$. Це означає, що збільшення значення фактора x_{51} на 1% призведе до покращення інтегрального показника Y_5 на 2,76%, а зменшення значення фактора x_{52} на 1% призведе до збільшення значення Y_5 на 0,87%.

Останній аспект ЯЖН, що розглядався це „Стан навколишнього середовища”. За цим аспектом ЯЖН позиція Дніпропетровська у порівнянні з іншими містами області погіршилась (з 1 місця у 2005 році до 6 місця у 2010 році). Було отримано наступне рівняння множинної лінійної регресії:

$$Y_9 = 52,2 + 0,003x_{91} - 0,022x_{92} - 0,0001x_{94}, R^2 = 0,99 \quad (4)$$

В даному рівнянні Y_9 – інтегральний показник ЯЖН, X_{91} – площа земель лісового фонду, га на тис. кв. м, X_{92} – викиди шкідливих речовин в атмосферне повітря, т на кв. км, X_{94} – наявність відходів у спеціально відведених місцях чи об'єктах на території підприємств у розрахунку на 1 кв. км. Отримане рівняння регресії на 99,5% пояснює формування показника Y_9 переліченими факторами. Причому лише збільшення фактору X_{91} позитивно впливає на покращення екологічної ситуації в місті. Зменшення значень решти факторів буде сприяти покращенню стану навколишнього середовища.

Зазначимо, що всі побудовані економетричні моделі є адекватними за критерієм Фішера і мають досить високе значення коефіцієнту детермінації.

В результаті проведеного дослідження визначені головні аспекти категорії ЯЖН міста: „Стан здоров'я”, „Соціальна безпека”, „Стан навколишнього середовища” і „Добробут населення” та запропонована ієрархічна система показників якості життя мешканців міста. Проаналізовано апріорний набір вихідних статистичних показників ЯЖН міст області за період з 2005 по 2010 рр. та на основі проведеного аналізу відібрано апостеріорний набір відносно невеликої кількості часткових критеріїв (36 показників), що відіграють визначну роль у формуванні узагальненого показника якості життя на-

селення міста та області. Розроблена ієрархічна система показників відкрита для внесення будь-яких логічних змін та доповнень, пов'язаних зі змінами соціально-економічної ситуації в місті, області або країні чи змінами методології статистичних спостережень.

За допомогою методу модифікованої головної компоненти на основі вихідних статистичних показників побудовано інтегральні показники ЯЖН населення міст області. Інтегральні показники, що побудовані, являють собою певного виду згортку більш часткових критеріїв і призначені для виявлення «вузьких місць» у соціально-економічному розвитку міста з точки зору умов, необхідних для гармонійного розвитку суспільства. За багатокритеріальною класифікацією побудовано узагальнений показник якості життя мешканців міста вищого рівня. Хоча за значенням узагальненого показника рівня життя населення Дніпропетровськ стабільно посідає перше місце серед міст області, проведені розрахунки дозволили виявити не зовсім благополучні для м. Дніпропетровська аспекти ЯЖН. Необхідно відзначити позитивну динаміку показника якості життя населення міста за таким аспектом, як «Стан здоров'я». Порівняно з 2005 роком за цим показником місто у 2010 р. просунулось на шість позицій вперед. Це можна пояснити увагою, що приділяється у місті заходам щодо охорони здоров'я.

На основі аналізу економічного та фінансового потенціалу міста з метою підвищення якості життя населення, на наш погляд, місцевій владі доцільно звернути увагу на такі пріоритетні напрями діяльності, як подолання тенденцій скорочення населення міста, зміцнення

й збереження здоров'я населення міста; створення нових робочих місць та умов реалізації здібностей кожної людини; збереження і якісний розвиток соціальної інфраструктури (освіти, культури, охорони здоров'я); реформування житлово-комунального господарства; подолання бідності та соціальний захист населення; покращення екологічної ситуації.

Список джерел

1. Айвазян С.А. Межстрановой анализ интегральных категорий качества жизни населения (эконометрический подход). – Препринт # WP/2001/124. М: ЦЭМИ РАН, 2001. – 60 с.
2. Бююль А., Ефель П. SPSS: искусство обработки информации. Анализ статистических данных и восстановление скрытых закономерностей. – СПб.: ООО ДиаСофтЮП, 2002. – 608 с.
3. Власик О.С., Пирожков С.І. Индекс людського розвитку: досвід України. – К.: Національний інститут стратегічних досліджень, 1995. – 84 с.
4. Воронин Ю.А. Оценка качества населения как основа новой социальной политики. – Новосибирск, 1998.
5. Дзюба І.В. Категорія рівня життя населення: сучасний підхід // Статистика України. – 2004. – №1. – С. 68-73.
6. Комплексна стратегія розвитку міста до 2015 року: Програма розвитку міста / І.І. Куліченко // www.dniprorada.gov.ua.
7. Піскунова О.В., Погрібняк Ю.Ю., Рибальченко Л.В. Побудова узагальненого показника якості життя населення міста Дніпропетровська // Вісник ДДФА: Економічні науки. – Дніпропетровськ, 2005. – №1(13). – С. 93-99.
8. Шкуркин А.М., Шкуркин А.А. Мониторинг качества жизни населения муниципального образования: проблемы, принципы и перспективы построения. Хабаровск, 2000. – 69 с.

Є. Савельєв

академік АЕН України
м. Тернопіль

«НОВИЙ РЕГІОНАЛІЗМ» І РОЗВИТОК ТЕОРЕТИЧНИХ АСПЕКТІВ КЛАСТЕРОУТВОРЕННЯ

Стаття підготовлена за результатами дослідження в рамках проекту «РП7 Європейського Союзу «Функціонування системи місцевого виробництва в умовах економічної кризи (порівняльний аналіз і бенчмаркінг для країн ЄС та поза його межами)» [«Functioning of the local Production Systems in the Conditions of Economic Crisis (Comparative Analysis and Benchmarking for the EU and Beyond)»]. Угода про надання гранту PIRSES GA-2011-295050

Серед проявів глобалізації важливою тенденцією є ускладнення управління економікою. Це потребує підвищення ролі регіонів у економічному розвитку на основі децентралізації та нової структуризації. Як правило, йдеться про суперечливу взаємодію локальних територіальних утворень, держави і світового господарства. Регіони конкурують за підключення до інноваційних і фінансових центрів, так званих «воріт глобальної економіки». Внаслідок таких процесів виникає нова економічна географія, яка розробляє системи розміщення економічної діяльності з урахуванням парадигми виробничого простору в епоху глобалізації та інформаційного суспільства.

Концепція «нового регіоналізму» в останні десятиліття розвивається в працях В. Андерсона, Б. Бузана, Р. Вейрінена, М. Китинга, В. Міхеєва, П. Морганя, Т. Стародуба, О. Увера, Г. Широкова та ін. Утім, аналіз існуючих розробок свідчить про відсутність бачення зв'язків нового регіоналізму із мережевими виробничими і економічними структурами кластерного типу.

Метою статті є формування теоретичних підходів до розвитку кластерних форм з використанням концепції «нового регіоналізму».

Сучасні процеси кластероутворення і прогнозування їх майбутніх форм можна ініціювати і управляти переважно з огляду на феномен «нової регіоналізації». Насамперед треба враховувати те, що, як зазначає ідеолог цієї концепції М. Китинг, «новий регіоналізм» характеризується двома пов'язаними між собою особливостями: він не обмежується кордонами національного господарства і стикає між собою регіони в конкурентній боротьбі, не надаючи їм нової ролі у системі міжнародного поділу праці [1]. З огляду на це, найбільш помітною загальносвітовою тенденцією є розширення прав регіонів, що проявляється у передачі функцій з національного рівня на внутрішньодержавні структури. У європейському просторі такий досвід формується багатьма країнами. Зокрема, у Бельгії здійснена федералізація, у Великій Британії відбулася передача значного обсягу повноважень центральною владою місцевим органам самоврядування.

Проте, феномен «нової регіоналізації» зачіпає адміністративний поділ і міжрегіональну конкуренцію. Найбільш суттєвим є те, що формування регіонів не обмежується національними кордонами, а може включати певну частину території однієї або більшої кілько-